ZENDEGI-SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
چهارشنبه • ۱۴ آذر ۱۳۹۷
۲۷ ربیع‌الاول ۱۴۴۰ • ۵ دسامبر ۲۰۱۸
شماره ۱۹۹۷۸
۱۲۰۱

زندگی سلام

بررسی ابعاد
فردی و اجتماعی رواج
فرهنگ نمایش و خودنمایی

بازار داغ شوآف

مرجان دهقان | روزنامه‌نگار

خودنمایی یا همان «شوآف»، پدیده جدیدی نیست اما این روزها، شکل و شمایلش تغییر کرده‌است. رفتاری که در گذشته ویژگی بارز افراد نوکیسه قلمداد می‌شد و در باور عمومی واکنش‌های منفی دریافت می‌کرد، امروز به‌روشی برای رقابت تبدیل شده‌است و با واکنش‌های مثبتی که به‌همراه دارد، هر روز بیشتر تقویت می‌شود. اگر در گذشته با افرادی روبه‌رو بودیم که ثروت و دارایی خود را به رخ بقیه می‌کشیدند تا به این وسیله دیگران را تحت تاثیر قرار دهند و برای خود توجه و احترام بخرند، امروز کار به شوآفِ کتاب‌خوان بودن، عشق‌ورزیدن به شریک زندگی، فعالیت‌های خیرخواهانه، حمایت از حیوانات و توجه به محیط‌زیست رسیده‌است. مفاهیمی که هر کدام در جای خود ارزشمند هستند اما وقتی در دام سطحی‌کاری‌های ناشی از شوآف می‌افتند از معنای حقیقی‌شان فاصله می‌گیرند. مصداق این قبیل رفتارها نیز بی‌شمار است و منحصر به قشر یا طبقه‌ای خاص نیست اما در این بین، شوآف چهره‌های معروف و فعالان رسانه‌های جمعی، بیش از هر گروه دیگری به چشم می‌آید؛ از شوآف جمعی از بازیگران با عیادت از بازیگر بیمار پیش‌کسوت و کمک‌رسانی به زلزله‌زدگان کرمانشاه تا آقای بازیگری که به ناشیانه‌ترین شکل ممکن، جلوی دوربین ژست کتاب‌خوانی گرفته‌است. امروز همه ما به یک رسانه شخصی مجهز شده‌ایم که قطعا مزایای مثبت بسیاری برای‌مان به‌همراه دارد اما گاهی بیشتر از آن‌که در خدمت رشد و آگاهی ما باشد، در خدمت خودنمایی است. شمار رو به افزایش شومن‌ها زنگ خطری است تا از خودمان بپرسیم این میل بیمارگونه برای دیده شدن از کجا نشئت می‌گیرد و ادامه آن چه تبعاتی را به دنبال دارد. در پرونده امروز زندگی سلام برای درک بهتر این موضوع از یک روان‌شناس و جامعه‌شناس خواسته‌ایم ابعاد فردی و اجتماعی شوآف را برای‌مان تبیین کند. با ما همراه شوید.

یادداشت شفاهی دکتر عباس رمضانی فرانی، روان‌شناس بالینی
درباره وجه روان‌شناسانه رفتارهای نمایشی

شوآف از میل بیمارگونه به دیده‌شدن نشئت می‌گیرد

نیاز به توجه و تایید شدن یک نیاز طبیعی است که در همه ما وجود دارد اما وقتی این نیاز سر کوب یا بیش از اندازه به آن توجه شود، ممکن است منجر به رفتارهای نمایشی و شوآف شود. همه نیازهای طبیعی انسان علت و کارکرد ویژه‌ای دارند. به طور مثال ما نیاز به غذا خوردن داریم تا انرژی بدن‌مان را برای فعالیت‌های روزمره تامین کنیم. نیاز به توجه و تعلق هم یکی از دلایل مهم بقای نسل انسان است؛ چون بدون این نیاز، انسان تمایلی به برقراری ارتباط به‌ویژه روابط عاطفی با دیگران نداشت و در نتیجه به تدریج نسل انسان از بین می‌رفت اما در رفتارهای نمایشی، نیاز به توجه کارکرد طبیعی خود را از دست می‌دهد و فرد صرفا میل بیمارگونه‌ای به دیده‌شدن دارد. این افراد با رفتارهای نمایشی خود تلاش می‌کنند اعتماد به نفس بالای‌شان را به رخ دیگران بکشند اما در واقع از درون ضعیف هستند. به همین دلیل بیش از اندازه به نظر و حرف دیگران اهمیت می‌دهند و ساعت‌ها وقت‌شان را صرف جلب توجه اطرافیانشان می‌کنند. آن‌ها به دنبال شنیدن تعریف و تمجید از دیگران هستند و از مرکز توجه بودن لذت می‌برند و اگر این توجه نباشد، احساس بدی پیدا می‌کنند. امروزه شوآف صرفا یک مسئله فردی نیست و به مفهومی فراگیر و اجتماعی تبدیل شده‌است که در لایه‌های مختلف اجتماع دیده می‌شود؛ از مسئولانی که در واقع کاری انجام نمی‌دهند اما شوآف دلسوز و پیگیر بودن دارند تا هنرپیشه‌هایی که به جای پرداختن به حرفه خود در هر زمینه‌ای که قابلیت دیده‌شدن دارد، دخالت و اظهارنظر می‌کنند. به همین دلیل شخصیت‌های نمایشی بیش از حد جلوه‌گری می‌کنند و به اشتباه الگوی نوجوانان و جوانان قرار می‌گیرند. بخشی از این پدیده به دلیل فرهنگ جامعه ماست که رفتارهای نمایشی در آن تبلیغ می‌شود و البته آثار مخربی به‌جا می‌گذارد، زیرا اشخاص به‌جای آن‌که به عمق و واقعیت یک موضوع بپردازند، صرفا وانمود به انجام آن می‌کنند؛ در نتیجه سطحی‌کاری رواج می‌یابد و باعث سردرگمی جامعه می‌شود. علت دیگری که شوآف را از یک رفتار شخصی به یک پدیده اجتماعی تبدیل کرده، جامعه جوان ایران است. حالت‌های نمایشی در دوره جوانی بیشتر رواج دارد که بخشی از آن طبیعی است. نبود فضاهای مناسبی که جوانان بتوانند در آن ابراز وجود کنند و مورد توجه قرار بگیرند باعث شده‌است تا برخی جوانان برای دیده‌شدن دست به انجام رفتارهای عجیب در جامعه و انتشار آن شبکه‌های اجتماعی مجازی بزنند. و در ادامه، فراگیر شدن رفتارهای شوآف‌گونه جوانان که بخش گسترده‌ای از جامعه ایران را شامل می‌شود، باعث شده‌است تا این ویژگی به افرادی که سن بیشتری دارند نیز سرایت کند.

یادداشت دکتر حامد بخشی، جامعه‌شناس و پژوهشگر اجتماعی
درباره هویت نمایشی افراد که منجر به شوآف می‌شود

«انسان نمایشی»، گونه جدیدی از انسان اجتماعی

جامعه شناسان کلاسیک و مدرن به خوبی نشان داده‌اند اگر در گذشته منزلت اجتماعی افراد ناشی از پایگاه اقتصادی‌شان بود، امروزه سبک زندگی، آن را تعیین می‌کند. سبک زندگی یک مفهوم نوین است که با «مصرف» قرابت زیادی دارد. از این رو افراد برای بالارفتن از سلسله مراتب اجتماعی تلاش می‌کنند تا سبک مصرفی خود را مطابق با آن چه جامعه به آن ارزش می‌دهد نزدیک کنند. طبقات بالا تلاش می‌کنند با نشانگان مصرفی پرتجمل، خود را دسترس ناپذیر و در نتیجه مورد احترام نشان دهند. طبقات متوسط و پایین نیز تلاش می‌کنند تا هر چه بیشتر خود را به معیارهای مصرفی طبقات بالا نزدیک کنند. مصرف، ویژگی نمایشی دارد و برای تعیین منزلت اجتماعی باید «دیده» شود. در گذشته این نمایش مصرف با دعوت دیگران به منزل (نمایش وسایل زندگی) و جلوه‌گری در بیرون (نمایش پوشاک و خودرو) خلاصه می‌شد اما ظهور رسانه‌های اجتماعی امکان انتشار این نمایش مصرفی به دیگرانی که به‌طور مستقیم آن‌ها را ندیدند، فراهم کرده‌است. بدین ترتیب هویتی که قبلا در دارایی‌ها تعریف می‌شد امروزه در مصرف باز تعریف شده‌است و در نتیجه افراد دارای یک «هویت نمایشی» شده‌اند. تمایل زیاد به قرارگرفتن در موقعیت‌های مورد احترام جامعه، تلاش برای جعل مصرف با استفاده از کالاهای تقلبی یا وانمود کردن به الگوی مصرف طبقات بالای جامعه، ناشی از هویت نمایشی افراد است. از سوی دیگر در حالی که پیش از این خودداری از جلوه‌گری با داشته‌ها گونه‌ای ادب یا ارزش اخلاقی نظیر فروتنی و تواضع قلمداد می‌شد، بخشی از هویت انسان مصرفی امروز را این جلوه‌گری‌ها تشکیل می‌دهد بنابراین در جامعه امروز شاهد گونه جدیدی از انسان اجتماعی یعنی «انسان نمایشی» هستیم که محصول جامعه مصرف‌زده است. جامعه‌ای که ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی خود را به جای تولید، خلاقیت و روابط اجتماعی رضایت‌بخش در مصرف تعریف می‌کند و آن را جایگزینی واحد برای همه نداشته‌های یک زندگی مطلوب می‌داند. غافل از این که مصرف، خصلتی سیری‌ناپذیر دارد و در رقابت با دیگران، همواره فرد را در نوسانی بین رضایت و سرخوشی لحظه‌ای قرار می‌دهد. چنین است که انسان مصرفی و جامعه مصرف‌زده که نمود هر چه بیشتر مصرف فردی در زندگی روزمره هستند، یکدیگر را از طریق هر آن چه در دسترس است، اعم از رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و حضور در مجامع عمومی، بازتولید می‌کنند.

مرور تعدادی از رفتارهای نمایشی چهره‌ها که در فضای حقیقی و مجازی، واکنش منفی در پی داشت

«محمدرضا گلزار» که این روزها برنامه تلویزیونی «برنده باش» را اجرا می‌کند، چندوقت پیش برای ترویج کتاب‌خوانی عکسی در صفحه رسمی اینستاگرام خود منتشر کرد که بازتاب‌های زیادی داشت. او در مقابل قفسه نوشت‌افزار یک فروشگاه، مشغول ورق زدن یک کتاب عکس بود و در کپشن از مخاطبانش پرسید «چقدر کتاب می‌خونید؟». تعداد قابل توجهی از کاربران مجازی معتقد بودند باید این سوال را خیلی جدی از خودایشان پرسید چون کتاب دست آقای ستاره، در اصل متنی نداشت.

«جمشید مشایخی» بازیگر پیش‌کسوت سینمای ایران، مدتی قبل به دلیل بیماری و شرایط بد جسمانی در بیمارستان بستری شد و تعدادی از بازیگرانِ نه‌چندان معروف برای عیادت از او به بیمارستان رفتند. تا این جا همه چیز قابل قبول بود تا این که عکس‌های یادگاریِ این بازیگران در کنار مشایخیِ بیمار با چهره و نگاهِ رقت‌انگیز، منتشر و مرزهای شوآف را جابه‌جا کرد. با دیدن این تصاویر، این سوال پیش می‌آید که آیا نمی‌شد در آن شرایط بی‌خیال گرفتن و انتشار عکس دسته‌جمعی شد؟

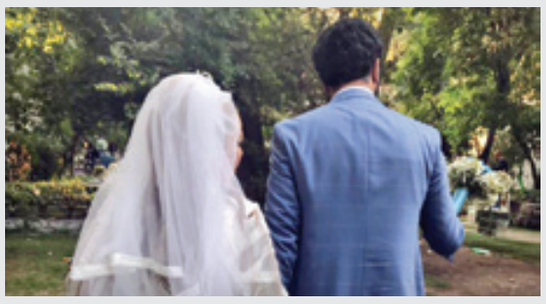

سال گذشته عکس‌های جشن ازدواج مجدد «بهاره رهنما» در فضای مجازی هم به‌عنوان نمونه‌ای بارز از شوآفِ خوشبختی و خوشحالی، با حرف و حدیث‌های بسیاری همراه بود. تعداد زیادی از کاربران سوال داشتند آیا نمی‌شد خانم رهنما صرفا با یک عکس معمولی، از ازدواج مجدد خود خبر دهد و حتما لازم بود تصاویر مجلس لوکس و فاخر خود را در شرایطی که بسیاری از جوان‌ها از عهده یک جشن ساده هم بر نمی‌آیند، به رخ دیگران بکشد؟

زلزله کرمانشاه در سال گذشته، رنج زیادی آفرید اما در بین این حجم گسترده از اندوه، عده‌ای سلبریتی بدون در نظر گرفتن وضعیت روحی زلزله‌زدگان، به‌جای انجام کارهای مهم‌تری که به بهبود سریع شرایط معیشتی آن‌ها کمک کند، مشغول انتشار عکس‌های یادگاریِ خود با زلزله‌زدگان در فضای مجازی بودند. عکس خوشحال و خندانِ «نوید محمدزاده» با یکی از اهالی، یکی از همین تصاویر بود که حاکی از تضاد عمیق و قابل تامل بود و بازتاب‌های منفی بسیاری از سوی مردم به دنبال داشت.

جدول سخت [شماره ۴۸۵]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی

۱- نوشته شده- مجرم- فیلمی ساخته زنده‌یاد علی حاتمی ۲- نوعی ماهی دریای خزر- گناهکار- نظر مجتهد در احکام شرعی فرعی- کوهی در جنوب تبریز ۳- گونه- همگانی- خاک- در و پنجره بناهای قدیمی ۴- یک حرف و سه حرف- تاب و توان- بعد چهارم- روز عرب- اصل هر چیز ۵- شیوه- خاستگاه- زیرک- مشترک روزنامه و مجله ۶- نگهداری- قومی ایرانی- گوشه‌ای در دستگاه همایون ۷- مقابل فاعل- ششمین خلیفه اموی- آبشار دیدنی لرستان- پیروان یک پیامبر ۸- نشانه صفت تفضیلی- بشقاب بزرگ- بی‌نظیر- سوره سی و چهارم قرآن- زخم ۹- کلمه- نزدیک‌بین- آن که از حد و مرز خود پا را فراتر می‌گذارد- با... آشنا سخن آشنا بگو ۱۰- ته نشست- چند رئیس- خداوندی- منسوب به یمن ۱۱- شهر و جزیره‌ای زیبا در میان رودخانه سن لوران- میوه تابستانی- کفش علمای دینی.

عمودی

۱- پوشیده و پنهان- آماسیده ۲- ساقه خوراکی ترش و شیرین- ماورا ۳- سر کوب کردن- بت ۴- نوک بی‌نوک!- از شدت خنده بی‌حال شدن ۵- حل و فصل کردن ظاهری و سطحی امری ۶- رواج- زن گندمگون ۷- رمانی از سیامک گلشیری، نویسنده معاصر کشورمان- راه آذری ۸- سر بی‌مو- همه بر ۹- پاداش- آنزیم لوزالمعده ۱۰- نوعی کانی سبز که در جواهر سازی نیز کاربرد دارد ۱۱- فیلسوف ایرانی عهد شاه عباس صفوی ۱۲- طرز عمل- خروس مازندرانی ۱۳- نام اسب زورو- نادانی ۱۴- موجب شفا به لطف خدا- پایتخت کشور باهاما ۱۵- سرسرای بزرگ ورودی- گلابی ۱۶- روغن مخصوص دیفرانسیل موتور ۱۷- آخرین ماه فرنگی- حرف همراهی عرب ۱۸- مخفف گوهر- از باشگاه‌های فوتبال اسپانیا ۱۹- سوره هل اتی- وسطی ۲۰- همنشین زن- از ماه‌های رومی.

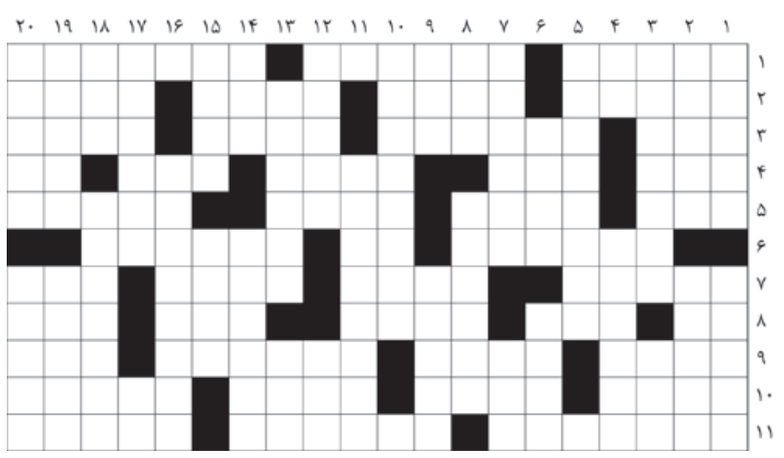

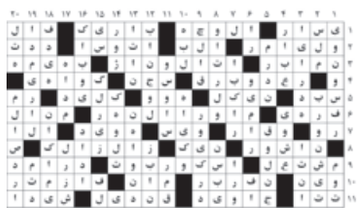

حل جدول شماره ۴۸۴

جدول متوسط [شماره ۷۲۷۴]

طراح جدول: مجید شادروح

افقی

۱- مبرز- نخوت- آموزگار- مغناطیس ۲- مصونیت- جراحت- پرسش- قلب قرآن ۳- سنگی گران‌بها- سیاه- ضمیر جمع- جاوید- عظمت ۴- کلمه شگفتی- گدایی- دم و بازدم- بانو- دویار همقد ۵- انبان- کوهی در لرستان- لوله پزشکی ۶- اجرت- هریک از قسمت‌های بیست‌ویک گانه کتاب اوستا- تالاب- سخت ۷- اگر حروفش مرتب شود به معنی دوستی است- درمانده- نیک بخت ۸- شناسه- پلکان اتوبوس- آتشگاه آهنگری- خط نابینایان- حرف همراهی ۹- بها- ابزار نجار- زدنی سیگار- برودت- فانوس دریایی ۱۰- شهری در هرمزگان- دانشگاهی در اتازونی- حرارت- حدیث ۱۱- دشت- زبان- الکتریسیته- زردی

عمودی

۱- سفینه روسی- قصیده ۲- بن- بحر ۳- پیروان- بخشش- ذات و سرشت ۴- ضمیر وزنی- نمایش- آب روستایی ۵- محصول تنفس گیاهان ۶- قرن- دریاچه حمام ۷- گِرد- عوض ۸- درخت همیشه لرزان- حیوان نجیب- میل ۹- باران‌اندک- تردید- خمیدگی کاغذ ۱۰- از گذاشتنی‌ها- شبان ۱۱- راهی- قلعه کوچک ۱۲- مادر ورزش‌ها- افسونگر- خرس فلکی ۱۳- اهلی- فرزندزاده- قصه ۱۴- قصاب- صیقلی ۱۵- آخرین سوره قرآن کریم- غذای بیمار ۱۶- کارگردان سریال روزگار قریب ۱۷- علامت جمع- دستار- پرگویی ۱۸- کشیدنی مدرسه- نظر- شکاف ۱۹- بی موقع- لازم ۲۰- پیکر- جعبه مقوایی

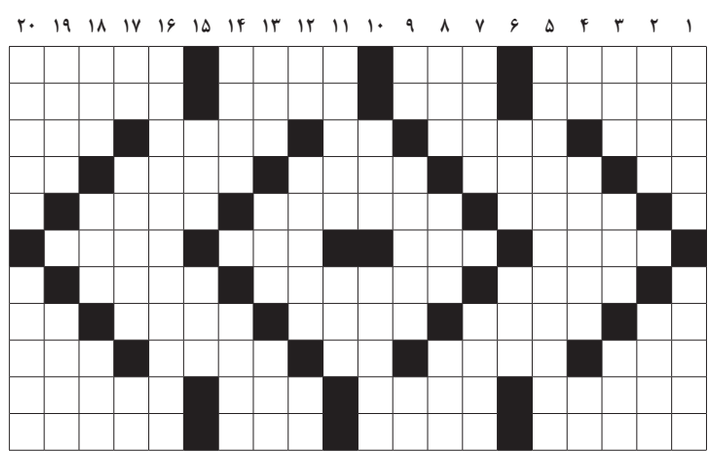

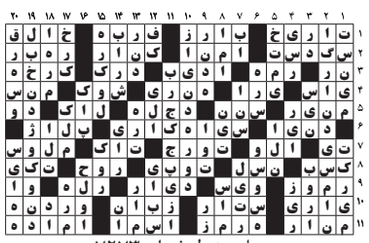

حل جدول شماره ۷۲۷۳